

UROLOGISESTA SYÖVÄSTÄ KUNTOUTUVIEN MIESTEN KOKEMUKSET SEKSUAALISUUDESTAAN

Timo Uuttu, Mari Virta ja Satu Virtamo

Opinnäytetyö

- Tarkoituksena on kartoittaa urologisesta syövästä kuntoutuvien miesten kokemuksia seksuaalisuudestaan
- On osa Lounais-Suomen Syöpäyhdistys ry:n (LSSY) ja Turun ammattikorkeakoulun Terveysalan tulosalueen yhteistyöhanketta
 - Hankkeen tavoitteena on kuntoutustoiminnan kehittäminen

Opinnäytetyön aihe

- Arkaluontoinen
- Erittäin tärkeä, koska sillä saadaan arvokasta tietoa ilmiön tämänhetkisestä tilasta, potilaan näkökulmasta
- Saadaan uutta tietoa potilaiden kokemuksista seksuaalisuuteen liittyvän tiedonsaannin, tuen ja ohjauksen suhteen

Seksuaalisuus

- Seksuaalisuuden kehitys, biologinen sukupuoli, sosiaalinen sukupuoli-identiteetti ja sen mukainen rooli, seksuaalinen suuntautuminen, eroottinen mielenkiinto, nautinto ja intiimiys ja suvunjatkaminen
- Miehen sukupuolielimet ovat; kivekset, siemenohtimet, lisäkivekset, ulkoiset sukupuolielimet ja lisäsukupuolirauhaset

Syövän vaikutus seksuaalisuuteen

- Syöpähoidot voivat aiheuttaa erilaisia haittoja liittyen seksuaalisuuteen;
 - retrogradisen ejakulaatio
 - orgasmi voi tuntua laimeammalta kuin ennen
 - potilaalle voi aiheutua joko väliaikainen tai pysyvä impotenssi
- Yhdynnän epäonnistumiseen saattaa vaikuttaa myös pelko ja henkinen paine, joista mies saattaa kärsiä jo heti sairastuttuaan

Urologinen syöpä

- Eturauhasen syöpä lisääntyy Suomessa ja on tällä hetkellä yleisin miesten sairastama syöpä
- Urologisia syöpiä eturauhassyövän lisäksi ovat virtsarakkosyöpä, virtsaputkensisäisyöpä, munuaissyöpä, kivessyöpä sekä penissyöpä
- Opinnäytetyössä ei käsitellä urologisiin syöpiin lukeutuvaa virtsaputken syöpää

Syöpäkuntoutuminen

- Kuntoutuksella pyritään sairaudesta toipuvan potilaan työkyvyn ja omatoimisuuden palauttamiseen
- Syövästä kuntoutuminen on kokonaisvaltainen prosessi, jossa tavoitteena on turvata potilaan elämänlaatu ja elämänhallinta

Seksuaaliohjaus

- Seksuaaliohjaus on potilaan ja ohjaavan tahon vuorovaikutukseen perustuvaa neuvontaa
- Myös vertaistuki on tärkeää henkisen toipumisen kannalta

Tutkimusongelmat

- Miten syöpä vaikuttaa urologisesta syövästä kuntoutuvan miehen kokemukseen seksuaalisuudestaan?
 1. Miten syöpä vaikuttaa kuntoutujan seksuaaliseen minäkuvaan?
 2. Miten seksuaalisuuteen liittyviä asioita tulisi käsitellä sairauden eri vaiheissa?
 3. Miten sairastuminen vaikuttaa parisuhteeseen seksuaalisissa asioissa?
 4. Minkälaista tietoa ja tukea kuntoutujat saavat sairautensa eri vaiheissa?

Tutkimusmenetelmä

- Sisältää piirteitä kvalitatiivisesta ja kvantitatiivisesta tutkimusmenetelmästä
- Aineistonkeruumenetelmänä on käytetty puolistrukturoitua kyselylomaketta, joka kehitettiin tätä hanketta varten yhteistyössä LSSY:n ja Turun ammattikorkeakoulun kanssa

Aineistonkeruu

- Puolistrukturoitu kyselylomake
- Aineisto kerätty vuoden 2011 aikana
- Aineisto kerättiin urologisten syöpäpotilaiden kuntoutus- ja sopeutumisvalmennuskursseille osallistuvilta syöpäkuntoutujilta

Tutkimusaineisto

- Urologiset syöpäkuntoutujat, jotka osallistuivat heille tarkoitetuille kuntoutus- ja sopeutumisvalmennuskursseille
- LSSY:n kuntoutuskursseille osallistui yhteensä 86 kuntoutujaa
 - 44 kuntoutujalle oli jaettu kyselylomake
 - Kyselyn palautti 31 (70%) vastaajaa
 - yksi vastaaja rajattiin pois

Aineiston analyysi

- Sisällön erittelyä mukailleen eli sisältöä kuvailevasti
- Aineisto eriteltiin sanallisiksi luokituksiksi ja niihin voitiin yhdistää vastaajaprosentti ilmentämään vastausten määrää
- Tuloksissa kuvailtiin sanalliset luokitukset ja vastaajaprosentti

TULOKSET

Vastaajat

- Kaikki osallistujat ilmoittivat sairastavansa eturauhassyöpää
- Kyselyyn vastanneet miehet olivat iältään 55-84-vuotiaita
- Osallistujien keskimääräinen sairastamisaika oli 5,2 vuotta
- Sairausvuosien vaihteluväli oli 1-18 vuotta

Syövän vaikutukset kuntoutuajan seksuaaliseen minäkuvaan

- 22 (73%) oli raportoinut syövän vaikuttaneen jollakin tavalla negatiivisesti seksuaaliseen minäkuvaansa
- 3 (10%) kertoi vaikutusten olleen vähäisiä
- 2 (7%) oli kertonut jotakin positiivista liittyen asiaan
- 9 (30%) oli sitä mieltä, ettei syöpä ole vaikuttanut lainkaan seksuaaliseen minäkuvaan

Syövän vaikutukset kuntoutujan seksuaaliseen minäkuvaan

- Syövän negatiivisen vaikutuksen oli tarkennettu liittyvän syövän hoitoihin
- Vastaajista 2 raportoi tilanteen parantuneen hoidon päätyttyä tasolle ”ok” ja lähes ennalleen
- Yksi vastaajista kertoi, että syöpä ja hormonihoito on vaikuttanut halujen katoamisena
- Vastaajista 6 raportoi, että syöpä on vaikuttanut niin, että fyysiset kyvyt ovat kadonneet

Kuntoutujan toivomukset liittyen seksuaalisuuden käsittelyyn sairauden eri vaiheissa

- 3 (10%) raportoi, että seksuaalisuuteen liittyviä asioita ei ollut tarve käsitellä sairauden eri vaiheissa
- 21 (71%) oli sitä mieltä, että asioita tulee käsitellä sairauden eri vaiheissa
- 12 (40%) halusi asioiden avointa tai rehellistä käsittelyä
- 1 (3%) kertoi, että asioita ei ollut tarve käsitellä enempää

Kuntoutuksen toivomukset liittyen seksuaalisuuden käsittelyyn sairauden eri vaiheissa

- 5 (17%) halusi faktatietoa asioihin liittyen
- 3 (10%) vastasi, että tulevan tilanteen läpikäynti seksuaalisuuteen liittyvissä asioissa olisi tärkeää

Sairastumisen vaikutus parisuhteeseen seksuaalisissa asioissa

- 14 (47%) vastasi sairastumisen vaikuttaneen parisuhteeseen seksuaalisissa asioissa negatiivisesti
- 7 (23%) raportoi, että sairastumisella ei ollut vaikutusta
- 1 (3%) vastasi sairastumisen vaikuttaneen positiivisesti

Kuntoutujan saama tieto

- 18 (60%) kuntoutujista kokivat tavalla tai toisella negatiiviseksi
- 19 (63%) kuntoutujista raportoi tiedonsaannista:
 - 6 (20%) ei ole kokenut saavansa mitään tietoa
 - 4 (13%) ei ole kokenut saavansa juuri mitään tietoa
 - 3 (10%) on kokenut saavansa vain vähän tietoa
 - 6 (20%) saanut kaiken tarvittavan tiedon tai on saanut tietoa / hyviä neuvoja

Kuntoutuksen saama tieto

- 2 (7%) kuntoutujaa raportoi saaneensa kirjallista tietoa
- 2 (7%) oli hakenut omatoimisesti tietoa
- 1 (3%) ei ollut vastannut kysymykseen lainkaan
- 11 (37%) oli saanut tietoa

Kuntoutuksen saama tuki

- 12 (40%) raporttoivat, etteivät olleet saaneet minkäänlaista tukea
- 3 (10%) vastaajaa oli sitä mieltä, että tuelle ei ollut tarvetta
- 2 (7%) vastaajista raportoi, ettei ole saanut juuri mitään tukea hoitojen aikana
- 1 (3%) kuntoutuja koki saaneensa osittaista tukea

Eettisyys

- Hoitotieteellisen tutkimuksen tekijälle asetettu yhdeksän eettistä periaatetta
 - Osallistujien omavaltaisuus, mahd. haittojen minimointi, osallistujien eroavaisuudet, samanarvoisuus & yksityisyys, tutkimuksen eettisyys, mahd. virheiden raportointi tutkimustoiminnan valvojalle sekä tutkijan pätevyyden säilyttäminen (lisäksi eläinten hyvinvointi)
- Koko opinnäytetyöprosessin ajan noudatettiin eettisiä periaatteita

-
- Osallistujat olivat omavaltaisia ja anonyymeja
 - Antoivat tietoisin suostumuksen vastaamalla kyselylomakkeeseen
 - Kyselylomakkeen mukana saatekirje
 - Tiedot liittyen tietoiseen suostumukseen, anonymiteettiin ja itsenäisyyden (vapaa ja riippumaton valinta osallistumisesta) periaatteeseen
 - Osallistujille ei aiheutunut haittaa
 - Tulokset raportoitiin rehellisesti

Tutkimuksen luotettavuus (kvantitatiivinen osuus)

- Tulosten luotettavuutta arvioitu sisäisen ja ulkoisen validiteetin suhteen
- Sisäiselle validiteetille uhkia mm. valikoituminen ja poistumat
 - Valikoitumaan ei vaikutusmahdollisuutta
 - Poistumia ei ollut
- Ulkoisen validiteetin (yleistettävyys) suhteen tulokset voidaan varovasti yleistää koskemaan LSSY:n eturauhassyöpäpotilaita

Tutkimuksen luotettavuus (kvalitatiivinen osuus)

- Kvalitatiivisten ominaisuuksien arviointi painottui uskottavuuden (*tulosten tarkka kuvaus*) ja siirrettävyyden (*konteksti, aineiston keruu, analyysin kuvaus, osallistujien valinta & tausta*) suhteen
- Tulokset ja niiden analyysi pyrittiin kuvaamaan tarkasti
- Tutkimuskonteksti, aineiston keruu ja osallistujien valinta sekä tausta pyrittiin avaamaan mahdollisimman tarkasti
- Autenttisia, suoria lainauksia käytettiin paljon
 - Auttaa yleensä varmistamaan luotettavuutta

Pohdinta

- Aiheesta oli löydettävissä Suomessa tehtyjä tutkimuksia niukasti
- Aikaisempiin tutkimuksiin verrattuna, tulokset olivat hyvin samankaltaisia niiltä osin, kun ne olivat verrattavissa
- Mitään ristiriitaista aiempiin tutkimuksiin ei tuloksissa todettu

- Aineistoa analysoitaessa haastetta aiheutti osittain osallistujien monitulkintaiset antamat vastaukset
- Ratkaisuna olisivat mahdollisesti olleet tarkemmin rajatut ja selvennetyt kysymykset, esim:
 - Kysymällä kuinka syövä aiheuttamat **fyysiset** muutokset ovat vaikuttaneet vastaajan kokemukseen mieheydestä

-
- Tutkimuksesta saatiin arvokasta, ja suoraan käytäntöön hyödynnettävissä olevaa tietoa
 - Opinnäytetyön tavoitteet saavutettiin hyvin

- Seksuaalisuuden muuttumisesta tulisi tuottaa kuntoutujille saatavilla olevaa materiaalia
 - Hoitohenkilökunnan tulisi käydä materiaali henkilökohtaisesti läpi potilaan kanssa tarpeeksi aikaa käyttäen
- Internet hyödyllinen kanava levittää tietoa
- Seksuaalisuuden muutoksista olisi hyvä tuottaa kvantitatiivinen tutkimus, jolla selvitetäisiin erilaisten muutosten yleisyys

- Seksuaalisuuteen liittyviä asioita tulisi käsitellä huomattavasti enemmän sairauden aikana
- Kehittämiskohteena tulisi olla henkilöstön täydennyskouluttaminen sille tasolle, ettei hoitohenkilökunta tunne aluetta vieraaksi
- Sairaanhoidajan koulutuksessa olisi hyvä ottaa huomioon ihmisen normaaliin, sekä poikkeavaan seksuaalisuuteen liittyvät asiat, tällä hetkellä ei opetusta aiheesta juurikaan ole

-
- Olisi hyvä tehdä tutkimus siitä, mitä kuntotujat odottavat vertaistukiryhmiltä ja millaista tukea he sieltä saavat
 - Erilaisista ryhmistä tiedottamisen tulisi olla julkista

-
- Seksuaalisesta parisuhteesta ja sen muuttumisesta syövän aiheuttamana tulisi selvittää tutkimuksen avulla, että millä tasolla kuntoutujien ja heidän puolisoidensa saama yhteinen tuki on tällä hetkellä
 - Olisi tärkeää, että myös puoliset saisivat tukea kumppaninsa seksuaalisuuden muuttuessa, koska se ymmärrettävästi vaikuttaa myös seksuaaliseen parisuhteeseen

-
- Tulokset osoittavat, että hoitohenkilökunnan osallistuminen rohkealla ja tukevalla työotteella, syöpähoitojen lisäksi, myös potilaan henkiseen hyvinvointiin olisi erittäin tärkeää